

Motion till riksdagen 2007/08:N341

av **Kent Persson m.fl. (v)**

Regional framtid

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målformuleringar om sysselsättning som kan vidareutvecklas i syfte att minska regionala obalanser.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella respektive lokala planer för arbetsmarknadsregioner och infrastruktur.²
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell plan för lokalisering av statliga verk och myndigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka näringslivsutvecklingen genom att öka tillgängligheten till högskoleutbildning, kvalificerad yrkesutbildning och vidareutbildning på mindre orter.³
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra ett moratorium för de aktuella verken och företagen rörande service.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna lanthandelns överlevnad.
7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur en del av de värden som vattenkraften genererar ska kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna enligt vad i motionen anförs.

¹ Yrkande 1 hänvisat till AU.

² Yrkande 2 hänvisat till TU.

³ Yrkande 4 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

2 Regionala sysselsättningsmål

”Hela Sverige skall leva” är en målsättning som de flesta ställer sig bakom. Trots det har vi stora regionala orättvisor som är svåra att bryta. Tillväxten är ojämnt fördelad, och andelen sysselsatta i storstadsområdena är generellt högre än i skogslänen. De allra lägsta siffrorna återfinns i skogslänens inland.

Från att ha en stolt historik som ett föregångsland för andra när det gäller solidaritet och regional utveckling har vi nu en utveckling mot ett Sverige som vänder glesbygden ryggen för att gynna de redan gynnade. Den nya regeringens politik ser inga problem med att lägga ner och avfolka stora delar av Sverige. Bit för bit tas pengar från Norrlands inland, landsbygder och från storstädernas miljonprojektsområden för att sänka skatter och öka inkomster för dem som bor i välbärgade områden. Den borgerliga regeringen urholkar en solidarisk kommunal skatteutjämning, vilket hindrar tillväxt, service och välfärd i våra lands- och glesbygder. Det blir mindre pengar till kommuners och landstings satsningar på vård, skola och omsorg. Privatisering inom skolan och omsorgen bidrar med kostnadsökningar för såväl kommuner som för den enskilde, vilket innebär att skolor och annan välfärdsservice läggs ner på mindre orter.

Alliansregeringen försämrar möjligheterna att bo och arbeta utanför ett fåtal storstadsområden. Bergslagsgruppen har i en studie ”Förutsättningar för byggande på landsbygden, 2006” påvisat att det finns ett stort behov av bostadsbyggande på mindre orter. Det är i första hand hyresbostäder till äldre, familjer och ungdomar som fattas. Svårigheter att få lån med rimliga villkor och brist på kapital i inlandet hämmar utvecklingen av företag som kan skapa fler arbetstillfällen.

Vänsterpartiet anser att vi behöver formulera mer offensiva och operativa mål som höjer ambitionsgraden för att få en rättvisare och jämnare utveckling av tillväxt och sysselsättning i landet. Dessa mål kan sedan ligga till grund för en mer medveten styrning av resurser där ett helhetsgrepp kan tas för aktiva insatser som skapar bättre möjligheter till tillväxt, stärker lokala arbetsmarknader, samordnar statliga företags strategier och lokalisering, osv.

Högerns s.k. jobbpolitik är en modern flyttlasspolitik som ställer krav på att man måste ta ett jobb var som helst i hela landet från första dagen när man är arbetslös. Även om jobbet är tillfälligt, deltid eller i en annan bransch. Arbetslösa tvingas sälja sina hus för att jaga bostäder i redan överhettade områden med priser och hyror som överstiger en normal arbetares ekonomiska möjligheter.

Vi anser att regeringens politik alltmer innebär en tvångsflyttning av personer till storstäderna. Istället bör politiken tillvarata och utveckla de regionala resurserna genom att flytta arbetsplatserna ut från storstadsområdena och stärka incitamenten för etablering av företag utanför storstäderna.

Vi föreslår därför att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på hur målformuleringar om sysselsättning kan vidareutvecklas så att de även innefattar en ambition om att minska de regionala obalanserna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3 De långa avståndens land

Vi vet att skillnaden mellan olika regioners ekonomiska utveckling beror på sådant som folkmängd, möjligheter till transporter och andra former av kommunikationer. Men även sådant som närhet till utbildning och forskning spelar stor roll. Men hur fungerar det och vilka åtgärder på särskilt transportområdet måste vidtas för att få ett uthålligt samhälle i alla delar av landet? Vi har inte svar på alla frågor men vi anser det viktigt att i detta skeende av arbetsmarknadsregionernas liv ställa åtminstone frågorna och få en mer heltäckande bild av läget.

Vänsterpartiet anser att man i de olika arbetsmarknadsregionerna måste öka ansträngningarna väsentligt för att få till de smartaste och mest attraktiva kollektiva transportlösningarna för arbetspendlande. Det kan handla om att tidtabeller kan "kroka" i varandra så att väntetiderna blir så korta som möjligt vid övergången mellan olika färdmedel och att de kollektiva transporterna har högre turtäthet, blir snabbare och bekvämare för att kunna konkurrera med bilen som färdmedel.

Vänsterpartiet vill därför se en nationell plan för hur vi skall möta de utmaningar som vi står inför när det gäller att alltmer dels smälta samman arbetsmarknadsregionerna till en helhet, dels utveckla Sveriges samlade ekonomi och gemensamma välförhållanden. Detta eftersom vi är övertygade om att varje region behövs i detta arbete. Men det krävs också lokala planer inom varje arbetsmarknadsregion som analyserar var problemen för ett utökat arbetspendlande ligger. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 En nationell plan för lokalisering av statliga verk och myndigheter

De regionala arbetsmarknaderna i Sverige ser mycket olika ut både vad gäller antal arbeten och i vilka sektorer dessa arbeten finns. Enligt tidigare erfarenheter från t.ex. 1960- och 1970-talen genomfördes med framgång omlokalisering av statens verksamheter. Dessa lokaliseringar har haft mycket stor betydelse för de orter som kommit i fråga. Dessa omlokaliseringar berörde ca 11 000 personer. En utvärdering kom bl.a. fram till att omlokaliseringarna under den första tiden innebar påfrestningar för såväl berörda myndigheter som enskilda individer. Samtidigt påverkades mottagningsortens befolkningsunderlag och skatteunderlag positivt, och arbetsmarknaden breddades. Ny personal har också vitaliserat ett flertal myndigheter. Omlokalisering av statlig verksamhet kan således vara ett verktyg både för att främja en myndighets utveckling och för den regionala utvecklingen i Sverige. Tidigare har statlig verksamhet av tradition och logistiska skäl placerats i huvudstaden, när regional närvaro inte varit nödvändig. Den alltmer avancerade informationstekniken gör nu också myndigheter mer lätttröliga.

Fel! Okänt namn på

Av de statliga företagen har drygt 60 procent sitt säte i Stockholmsområdet. När det gäller myndigheterna har enligt Glesbygdsverket närmare 75 procent av de statliga myndigheter som bildats eller ombildats under en tioårsperiod fram till 2003 placerats i Stockholms län. Även om varje enskild verksamhet tycker sig ha övervägande skäl för en Stockholmsplacering kan ändå helheten bli fel. Vi underutnyttjar resurser som finns i andra delar av landet, och vi riskerar att ”överanstränga” Stockholmsregionen.

Regeringen avser att lägga ned eller kraftigt omstrukturera flera myndigheter, vilket i hög grad kommer att påverka framför allt arbetsmarknadsregionerna utanför storstäderna. Ett aktuellt exempel är den nya myndighet som ska bildas genom sammanslagning av Räddningsverket och Krisberedskapsmyndigheten. Där föreslår utredaren att två av fyra räddningsskolor helt ska läggas ned och att myndigheten ska ha sitt säte i Stockholm. Sveriges alla kommuner förlorar därmed närhet och tillgänglighet till de viktiga och nödvändiga utbildningar som finns inom brand- och räddningsväsendet. Vänsterpartiet anser att utbildningsplatserna ska finnas kvar och att myndigheten ska förläggas till Karlstad, där Räddningsverket finns idag.

Vänsterpartiet anser att statliga myndigheter och företag bör kunna etableras på många orter. Vänsterpartiet vill understryka att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden. De möjligheter som står till buds för att åstadkomma en bättre regional balans måste så långt som möjligt tas till vara. En plan för omlokalisering bör upprättas. Omlokaliseringsplanen bör vara långsiktig på fem alternativt tio års sikt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Kunskap för utveckling

En allt större del av produktionen sker inom tjänste- och servicesektorn. Även inom den traditionella industrin ökar kunskapsinnehållet i förädlingsprocesserna. Efterfrågan på välutbildad arbetskraft ökar. Men utan kunskap tenderar även enkla göromål att bli svårhanterliga. Det gäller att kunna använda datorer och Internet för att klara av att betala räkningar, det gäller att kunna programmera den nya tv-apparaten och tusentals andra nya krav i vår närmiljö.

Utbildning och forskning var under lång tid knutna till ett fåtal orter. Regionaliseringen av högskolorna har betytt mycket för att jämna ut skillnaderna i utbildningsnivåer mellan storstäder och övriga Sverige.

Vänsterpartiet anser att högskolorna i ökad omfattning måste stärka sin närvaro till fler orter och kunna erbjuda kvalificerad yrkesutbildning, samt aktivt medverka i landsbygdens näringslivsutveckling. Ökade satsningar på vidareutbildning även vid folkhögskolor och studieförbund är åtgärder, som kan stärka landsbygdens utvecklingskraft. Detta skall regeringen ges till känna.

6 Regional service av statliga företag och verk

De genomgripande nedskärningar av servicen som nu är aktuella, bl.a. av Försäkringskassan, Skatteverket och arbetsförmedlingen, kommer i hög grad att drabba landsbygdens tre miljoner invånare. En utveckling som också ska ses mot bakgrunden av polisens nästan totala frånvaro i många kommuner, den pågående totala nedläggningen av Svensk Kassaservice, SJ:s prioritering av storstadstrafiken, nedläggningen av många apotek i mindre kommuner, tingsrätternas försvinnande från större delen av landet och infrastrukturens sämre utveckling utanför storstäderna.

En anledning till att större delen av Sverige får en allt sämre, i första hand statlig service, är att regeringen via bolagsbildning gjort företagsekonomi viktigare än huvudmålet – bra service till alla medborgare. En annan orsak är att regeringarna glömt eller struntat i att via ägardirektiv och regleringsbrev se till att den statliga servicen och infrastrukturen har en hög kvalitet i hela riket. Vanföreställningar om effektivitet, kvalitet och kompetens i de statliga verkens ledningar spelar också roll när vi skall försöka förklara varför det som nu sker tillåts att fortsätta.

I början av 2000-talet sade ledande politiker i alla riksdagspartier att hela Sverige skulle få en bredbandsanslutning i syfte att stärka hushållens kompetens, utbildningsmöjligheter och arbetsmarknad samt företagens konkurrenskraft. Nu är utbyggnaden nästan helt genomförd. Men den fina nya infrastrukturen har också negativa förtecken för miljoner invånare. Tillgången på bredband blir ett argument för att centralisera servicen till ett fåtal större städer. Exempelvis Skatteverkets handläggare och service från hela Norrlands inland avser flytta till Norrlandskustens större städer. Skatteverkets chef har t.o.m. sagt att kvalificerad service och kompetens kräver arbetsplatser med minst 100 anställda när verket gör om skattekontoren i bl.a. Sveg, Strömsund, Vilhelmina, Arvidsjaur och Lycksele till servicekontor med 1–3 anställda.

Vänsterpartiet föreslår nu ett ettårigt moratorium som innebär att Skatteverket, AMS och Försäkringskassan måste stoppa sina konkreta serviceförsämringar landet runt till dess att regeringens nya strategi och handlingsplan för landsbygdens utveckling blir klar i Regeringskansliet. Att samtidigt som detta arbete pågår i regeringen tillåta en nedmontering av väsentlig service och infrastruktur anser vi helt oacceptabelt.

Landsbygden har på grund av outvecklad infrastruktur aldrig fått en ärlig chans att visa hela sina utvecklingskraft i en tid då dessa regioners rika resurser blir alltmer efterfrågade. Vänsterpartiet anser att regeringen via ett moratorium bör visa de aktuella verken och företagen att en bra service till medborgarna går före kortsiktiga ”vinstintressen”. Detta bör riksdagen föreslå regeringen.

Fel! Okänt namn

7 En fungerande lanthandel

Lanthandeln i Sverige kännetecknas både av positiva eldsjälar och pessimistiska handlare. Tyvärr domineras denna del av dagligvaruhandeln av butiksgare som håller på att ge upp eller nyligen gjort sorti från marknaden.

Människor måste kunna känna sig trygga i förvisningen om att ha tillgång till nödvändiga dagligvaror. Inte minst gäller det alla de äldre, särskilt många kvinnor, som inte har tillgång till bil eller körkort. Landsbygden i Sverige har en framtid, många, särskilt barnfamiljer, önskar flytta till och bo i tätortsnära landsbygd. Men för att det skall vara möjligt måste det finnas tillgång till bl.a. skola och butik inom rimligt avstånd.

Omkring 100 000 hushåll har mer än 10 km till sin närmaste butik. Närmare 35 % av de 1 100 butiker som är kvar sist på sin ort bedöms ha låg omsättning, vilket gör att sannolikheten för nedläggning är stor den närmaste tiden.

Anledningarna till denna utveckling är flera. Att lågprishandeln ständigt utökar sina domäner är en stor anledning. Vidare har de tre stora kedjorna – Ica, Coop och Axfood – satsat på stora butiker i större orter och det innebär att de direkt eller indirekt lägger ned butikerna på landsbygden. Lanthandeln får så höga priser av grossisterna att de inte klarar konkurrensen.

Vänsterpartiet anser att denna utveckling är oacceptabel eftersom den missgynnar landsbygdsbefolkningen så mycket att det hämmar den lokala ekonomiska utvecklingen, start av nya företag, en ökad inflyttning, ett fortsatt kvarboende och hela den närservice som gör boende på landsbygden till ett positivt alternativ. Utan en fungerande lokal service kan inte någon berörd kommun eller något landsbygdsdistrikt överleva. För de cirka tre miljoner människor som bor på landsbygden är livsmedelshandelns nedmontering ett stort problem.

Vänsterpartiet menar att Konsumentverket, som i dag jobbar med lanthandelsfrågan, tillsammans med andra aktörer på olika sätt måste stödja utvecklingen av en lokalt styrd och lanthandelsanpassad grossiströrelse, detta för att minska de stora grossistföretagens normgivande status på grossistmarknaden. Vänsterpartiet skulle välkomna nya aktörer som kan bryta de tre storas dominans i grossistledet. Vad som i motionen anförts om lanthandel bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Återbäring på vattenkraft

Många svenska älvar är reglerade och används för produktion av elektricitet. I samband med utbyggnaden skapades många arbetstillfällen och ingöts livskraft till kommuner framför allt i inlandet. Dessa kommuner i de sju skogslännen står för 90 procent av elen från vattenkraften. Kommunerna med störst vattenkraftsproduktion är Jokkmokk, Sollefteå och Ragunda. Regleringen av älvarna medförde samtidigt att möjligheterna till att utveckla traditionella

Fel! Okänt namn på

näringsgrupper försvunnit. I dag har inlandet stora svårigheter att etablera nya företag och därmed nya jobb.

Bristen på riskkapital är ett stort problem. Den låga värderingen av fastigheter medför att det är svårt att belåna dem, vilket också bidrar till den utveckling som beskrivits ovan. Detta blir också ett hinder för expansion för etablerade företag.

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner (FSV) med ett 40-tal kommuner i sin medlemsmatrikel har t.ex. gjort analyser och kommit fram till att en överföring av mer medel från vattenkraften till de berörda regionerna måste till. En utvecklingsfond med inriktning mot nyföretagande, samverkan och kompetenshöjning m.m. bör skapas. FSV anger att 600 miljoner kr är en rimlig summa att återföra till berörda regioner. Tekniskt kan det bestå av ett öresuttag per kilowattimme. Alternativa vägar kan vara en fastighetsskatt på elproduktionsenheter eller ökade ersättningar för intrång, samt omförhandling av vattendomar.

Riksdagen bör därför, i enlighet med ovanstående, ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag på hur en del av de värden vattenkraften genererar skall kunna återföras till de vattenkraftsproducerande regionerna.

Stockholm den 5 oktober 2007

Kent Persson (v)

Ulla Andersson (v)

Wivi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Marie Engström (v)

Jacob Johnson (v)

Gunilla Wahlén (v)